

Bölüm 9

HABER BÜLTENLERİNDE SPİKERLİK ETİĞİ BAĞLAMINDA GÖRSEL GÖSTERGELERİN ANALİZİ

Metin KASIM¹
Seher BAYAR²

GİRİŞ

İnsanlar gün içerisinde birçok farklı olayla karşılaşmaktadırlar. Yaşanılan bu olayların bir kısmı büyük öneme sahip olup bültenlerde yayınlanmak üzere haber olurken, diğer bir kısmı da gündeme alınmadan kaybolup gitmektedir. Olayların haber olmasını sağlayan, değerini belirleyen bir takım hususlar vardır. Bu hususlar sayesinde olaylar değerlendirilir ve kamuoyuna sunulmak üzere hazırlanır. Olaylar birçok süreçten geçerek haber haline gelmektedir. Haberin geçirdiği bu süreçler saf halini bozmaktadır. Asıl önemli olan haberi en yansız şekilde kamuoyuna ulaştırmakken, bazen bu haberler değişim ve dönüşüm geçirmektedir. Haberin oluşum süreçlerinde nesnellığe önem verilmesi ve etik kuralların çiğnenmemesinin altı çizilmektedir (Baca, 2015: 1). Etik konusunun sıklıkla gündeme geldiği son zamanlarda haber etiği ise tartışılmaya devam etmektedir.

Haber etiği ile çizilen çerçevede kurallar, medyanın güvenilirliğini sağlamlaştırmaya yöneliktir. Kurallar haberlerin araştırılmasına, yazılmasına imkân tanımaktadır. Haber değeri taşıyan konuyu irdelemek için araştırma safhasında etik kuralların göz önüne alınması gerekmektedir. Reşit olmayan çocukları konu alan kimi haberlerin yapılamayacağına hükmedileceği gibi, herhangi bir konunun haberinin yapılıp yapılmayacağı da etik kararlar gerektirmektedir. Yine haberin hangi detayları içereceği hangi detayları içermeyeceği ne şekilde verileceği yani haberin sunuluşu ise etik kurallar çerçevesinde irdelenmesi gereken konulardandır (Kardan, 2015: 59). Haberin içeriğinde etik kurallar var olduğu kadar haberin sunumunda da bir takım uyulması gereken etik kurallar vardır.

Haber sunuşunun etik kuralları ilk olarak radyonun başlangıç dönemlerinde geliştirildi. Bunlar daha sonra televizyonu da içerecek biçimde basitçe uyarlandılar. (Matelski, 1996: 41). Haberi sunan kişiye spiker denilmektedir. Televizyonda

¹ Prof.Dr., Selçuk Üniversitesi, mkasim@selcuk.edu.tr

² Doktora Öğr., Selçuk Üniversitesi, shr.byr14@hotmail.com

lerin dekor rengine uygun giyimi de dikkat çeken unsurlardandır. Çekim ölçeği ve ışık unsurları bakımından her iki haber bülteni başarılı bir örnek sunarken, iki spikerin kullanıldığı BBC haber bülteninde spikerlerin uyumu ise görüntü kompozisyonuna canlılık katmıştır.

Geleneksel medyada haber ve spikerlik etiği ilkeleri bağlamında çerçeve çizilmeye çalışılan bu çalışmada CNN, NTV ve Haber Global spikerleri ile nitel araştırma veri toplama tekniğinden telefonla görüşme yöntemi kullanılmakta olup spikerlere ek olarak Kanal 7 haber müdürü ile de görüşme yapılmıştır. Haber bültenlerinde örnekleme dâhil edilen spikerler giyim ve makyaj konusunda sadelikten yana olduklarını, kıyafetin ve dekorun haberin önüne geçmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kanal 7 haber müdürü ise ekranda canlı renklerin ve dekorun seyirciyi daha fazla ekranda tuttuğunun altını çizerek spikerin dekora göre kıyafet seçmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bu çalışmada rastgele örneklem yöntemiyle seçilen haber bültenlerini haber spikerliği etiği çerçevesinde renk, makyaj, giyim çekim ölçeği, ışık ve dekor unsurlarına göre incelenmekte olup, haber spikerleri ve haber müdürüyle yapılan telefonla görüşme tekniğiyle içerikler desteklenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda haber bültenlerinde spikerin kıyafet rengi ve dekorun renginin başarılı bir görüntü vermek için önemi ortaya koyulmuştur. Ayrıca çekim ölçeği ve ışığın görüntü kompozisyonundaki yeri bir kez daha gözler önüne serilmekte olup, kullanılan dekorla diğer unsurların birbiriyle uyumuna dikkat edilmesi gerektiği çıkan sonuçlar arasındadır.

Kaynakça

- Baca, K.(2015). Televizyon Haberciliğinde Nesnellik: Ses Kayıtlarının Tv Haberlerinde Ele Alınışı, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Barthes, R. (1993).Göstergebilimsel Serüven (2.Baskı),(Çevirenler: Mehmet Rıfat, Sema Rıfat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Başbüyük, O. vd.(2011). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (3.Baskı) (Editör: Dr. Kaan Böke). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Başpınar, Öztürk, N. ve Çakıroğlu, D. (2012). Meslek Etiği (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Boyd, A. (2001). Broadcast Journalism: Techniques of Radio and Television News. Oxford-İngiltere: Focal Press.
- Çakır, Ö. (2004). Profesyonel Yasa da Kişisel İmaj. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çakmak, E. (13.05.2019). Haber Spikeri “ Haber, Spikerlik Etiği” konulu telefonla görüşme.
- Erdoğan, İ. (2006). Medya ve Etik: Eleştirel Bir Giriş, İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, Sayı 23 Yaz-Güz 2006, s. 1-26.
- Evers, H. (2009). “Medya Etiği”, Televizyon Haberciliğinde Etik(Editörler: Bülent Çaplı, Hakan Tuncel), 45-60.
- Frost, C. (2000). Media Ethics and Self-Regulation. England: Pearson Education Limited, Printed in Singapore.
- Gökçe, G. (1997) Televizyon Program Yapımcılığı ve Yönetmenliği, İstanbul: Der Yayınları.
- Gökğöz, H. (16.04.2019). Haber Müdürü “ Haber, Spikerlik Etiği” konulu telefonla görüşme.

- Guiraud, P. (1994). Göstergibilim (2.Baskı). (Çeviren: Prof. Dr. Mehmet Yalçın), Ankara: İmge Kitabevi.
- Işıklar, Hakan, C.(2011) Haber Televizyonlarında Haber Yapım Ve Yayın Süreçleri: Ntv, Habertürk Ve Cnn Türk Televizyonlarının Karşılaştırmalı Çözümlemeleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kafalı, N. (2001). Çekim Ölçeklerinin Düşündürdükleri, Kurgu Dergisi, 18, 1-12.
- Kasım, M. (2013). Reklam Fotoğrafçılığı (2.Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Kasım, M.(2009). Spiker Olmak O Kadar Kolay Mı?, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 25, 209-228.
- Kardan, B. (2015). Haber Etiği ve Bir Siyasi Haber İncelemesi, İnsan&İnsan, Sayı 5, Yaz 2015, 55-69.
- Kılıç, L.(2000). Görüntü Estetiği, İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Kops G. ve Worth R., Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı, (Çeviren:Melih Üzmez) İstanbul: Gün Yayıncılık.
- Köktürk, Ş. ve Eyri, S. (2013). Dilbilim Ve Göstergibilim: Ferdinand De Saussure Ve Göstergibilimi Anlamak, SAÜ Fen Edebiyat Dergisi (2013-II) ,123-136.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). Kamera Hareketleri ve Çekim Ölçekleri, Radyo-Televizyon, Ankara.
- Matelski, Marilyn J. (1996). TV Haberciliğinde Etik (Çeviren: Bahar Öcal Düzgören), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Morresi, E. (2003). Haber Etiği Ahlaki Gazeteciğin Kuruluşu ve Eleştirisi, Dost Kitabevi: Ankara.
- Özdemir, E. (1999). Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı (5.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öztürk, Ş. (2004). Özel Televizyon Kanallarının Türk Haberciliğine Etkisi, Selçuk İletişim, 3, 2, 2004,97-112.
- Parsa, S. (1999). Televizyon Göstergibilimi, Kurgu Dergisi S: 16, 15-28.
- Rıfat, M. (1998). XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Sanay, B. (07.05.2019). Haber Spikeri “Haber, Spikerlik Etiği” konulu telefonla görüşme.
- Sarılar, Ekşioğlu, Beril N. (2018). 1950’lerden Bugüne Haber Perspektifinde Dönüşen Haber Sunucusu Profili: Spiker-Anchor, e-Journal of New Media / Yeni Medya Elektronik Dergi - April 2018, 2 (2), 63-72.
- Stuart, C. (2002). Başarıya Giden Yolda Etkili Konuşma Yöntemleri, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ünal, F.Mehmet (2016). Göstergibilimin Serüveni, Mütefekkir, 2016; 3(6): 379-398.
- Uğurlu, F. ve Öztürk, Ş. (2006) Türkiye’de Televizyon Haberciliği, Konya: Tablet Kitabevi.
- Vardal, Z.Burcu (2015). Yeni Medya ve Etik, Academic Journal International Multilingual, Vol:2, No:1, 95-103.
- Vural, K.İzlem (2006). Televizyon Haberciliğinde Görüntü Kullanımına İlişkin Etik Sorunlar: 15 Kasım 2003 Sinagog, 20 Kasım 2003 HSBC Bankası ve İngiliz Konsolosluğu’na Yönelik Terör Eylemlerine İlişkin Görüntülerin Etik Açından Değerlendirilmesi, Küresel İletişim Dergisi, sayı 2, Güz-2006, 1-11.
- Yaman, E. (2001). Doğru, Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı (2.Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(1999). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, B. (05.03.2019). Haber Spikeri “ Haber, Spikerlik Etiği” konulu telefonla görüşme.
- Yıldız, P. (2007). Televizyon Stüdyolarında Aydınlatma, New World Sciences Academy, 2 (2), 112-126.